

УДК 355.232/356.13:371.304

МЕТОДИКА ВІДБОРУ ФАХІВЦІВ З ОХОРОНИ КОРДОНУ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

кандидат педагогічних наук, доцент, Балендр А. В.

Національна академія Державної прикордонної служби України ім. Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна

Метою процесу підготовки фахівців охорони державного кордону є формування професійної компетентності, за результатами якої здійснюється відбір та призначення на посади в органах охорони кордону. Методика раціонального вибору персоналу для виконання професійних функцій складається з декількох етапів: формування множини допустимих рішень; пошук критеріальних відповідностей між вимогами до посади та рівнем підготовки; пошук остаточного рішення багатокритеріальної задачі. Теоретичне значення методики полягає у тому, що на основі комплексного застосування теорій графів, дихотомії, методів математичного програмування розроблено методику відбору фахівців для участі у спільних прикордонних операціях країн Європейського Союзу.

Ключові слова: завдання; компетентності; методика; фахівці з охорони кордону; країни Європейського Союзу.

кандидат педагогічних наук, доцент, Балендр А. В. Методика підготовки и отбора специалистов для участия в общих пограничных операциях стран Европейского Союза / Национальная академия Государственной пограничной службы Украины им. Богдана Хмельницкого, г. Хмельницкий, Украина

Целью процесса подготовки специалистов охраны государственной границы является формирование

профессиональной компетентности, по результатам которой осуществляется отбор и назначение на должности в органах охраны границы. Методика рационального выбора персонала для выполнения профессиональных функций состоит из нескольких этапов: формирование множества допустимых решений; поиск критериальных соответствий между требованиями к должности и уровню подготовки; поиск окончательного решения многокритериальной задачи. Теоретическое значение методики заключается в том, что на основе комплексного применения теорий графов, дихотомии, методов математического программирования разработана методика отбора специалистов для участия в совместных операциях стран Европейского Союза.

Ключевые слова: задачи; компетентности; методика; специалисты по охране границы; страны Европейского Союза.

A. Balendr, PhD in Pedagogics, Associate Professor, Methodology of border protection specialists selection for participating in common operations of European Countries Operations / National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytsky, Khmelnytsky, Ukraine

The purpose of the process of training of border guards is the formation of professional competence, which results in the selection and appointment of the personnel to the positions in the border guard authorities. The method of rational selection of personnel for performing professional functions consists of several stages: formation of a set of admissible decisions; search for criterion correspondences between the requirements for the position and the level of training; search for a final solution to a multicriterial task. The theoretical significance of the methodology is that on the basis of the integrated application of theories of graphs, dichotomies, and methods of mathematical programming, a

method for selecting specialists for participation in joint border guard operations of the European Union countries has been developed.

Keywords: tasks; competence; method; border guards; European Union countries.

Вступ. Нині, в умовах глобалізації та вибору керівництвом держави європейського вектору розвитку, ефективність застосування органів охорони державного кордону істотним чином залежить від ефективного використання людського потенціалу на основі підходів передових європейських прикордонних відомств. Українському прикордонному відомству необхідно впроваджувати європейські освітні стандарти та адаптувати власну систему професійної підготовки для забезпечення участі українських прикордонників в спільних операціях прикордонних відомств країн Європейського Союзу (ЄС). Сучасна уніфікована підготовка фахівців з охорони кордону європейських країн базується на спільно визначених професійних компетентностей, які об'єднано у Галузеву рамку кваліфікацій сфери охорону кордону (ГРК).

Сучасними тенденціями підготовки фахівців для органів охорони кордону в країнах ЄС є: розвиток інтеперабельності європейських прикордонників; уніфікація стандартів підготовки персоналу прикордонних відомств країн ЄС; рівень розвитку мобільних технологій в підготовці прикордонників; запровадження зовнішньої акредитації прикордонних навчальних курсів; розвиток академічної та професійної мобільності фахівців з охорони кордону; розвиток дистанційної освіти; формування системи забезпечення якості підготовки тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання професійної підготовки фахівців для прикордонних відомств в країнах ЄС

розглядали такі автори як: Блощинський І.Г., Діденко О.В., Комарницька О.І. [1] та інші. Вважається за доцільне продовжити зазначені дослідження у питаннях раціонального використання фахівців за рівнем знань, умінь та компетентностей.

Метою статті розроблення методики оптимізації відбору фахівців з охорони кордону для виконання професійних функцій за множиною критеріїв з метою участі у спільних прикордонних операціях країн ЄС.

Виклад матеріалу дослідження. Модель підготовки фахівців передбачає формування професійної компетентності в рамках уніфікованих програм підготовки, що визначені країнами ЄС. Ця підготовка завершується відбором та призначенням на посади в органах охорони кордону в залежності від рівня професійної компетентності претендентів. З іншого боку, посади характеризуються кваліфікаційними вимогами (якісними і кількісними критеріями), що передбачені займаною посадою. До таких вимог можна віднести рівень освіти, кваліфікацію, компетентність, досвід роботи, фізичний стан здоров'я тощо. Перелік цих вимог не є вичерпним, і може змінюватися й доповнюватися в залежності від характеру посадових обов'язків, типу і підпорядкованості прикордонних підрозділів (органів охорони кордону).

Кваліфікаційні рівні можуть мати якісні і кількісні оцінки та лінгвістичний опис. Для побудови моделі вибору та розподілу персоналу для виконання конкретних професійних функцій, скористаємося теорією корисності [2]. На наступному етапі розробляються функціональної карти спеціальностей.

Отже, задачу вибору найкращих способів призначення персоналу для виконання типових функцій можна розглядати як задачу визначення ступеня відповідності елементів двох множин. Перша множина – наявний перелік персоналу (суб'єкти). Друга множина –

необхідний перелік елементів системи, який задовольняв би існуючі вимоги (об'єкти).

Рис. 1. Алгоритм методики відбору персоналу для виконання професійних функцій за призначенням

Тоді, процедура відбору за множиною показників та розподілу персоналу для виконання професійних функцій за спеціальностями полягатиме у пошуку найкращих відповідностей між окремими оцінками рівнів i -го знання, j -го уміння, k -ї компетентності, що характеризують рівень підготовленості персоналу, та $y_{i,j,k}$ – вимогами щодо виконання k -го завдання, j -ї функції, i -ї посади. Для розроблення методики вибору персоналу для виконання завдань скористаємося підходами, що розглянуті О. І. Ларичевим [3]. Істотні труднощі, з якими пов'язаний пошук рішення даної задачі, полягають в багатокритеріальності [4-6 та ін.]. Алгоритм розв'язування задачі

наведено на рис. 1. Деталізація алгоритму розглянуто В. Абчуком [4]. Після проведених процедур багатокритеріальна задача зведена до звичайної задачі про призначення лінійного програмування.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Для розв'язування задачі вибору та розподілу персоналу для виконання професійних функцій, що передбачені посадовими обов'язками в нашому випадку в рамках спільних прикордонних операцій прикордонних відомств країн ЄС, обрано методи теорії об'єктивної корисності. Наукова новизна розробленої методики полягає у тому, що на основі комплексного застосування теорій графів, дихотомії, методів аналізу та математичного програмування вперше розроблено алгоритм методики вибору персоналу для виконання професійних функцій за призначенням, який надає можливості одночасно враховувати багатоцільові, нечіткі, кількісні і якісні параметри та встановлює оптимальне співвідношення підготовленості й компетентності персоналу різних країн ЄС для виконання професійних функцій за призначенням.

Напрямок подальших розвідок у зазначеному напрямку є програмно-апаратна реалізація розробленого алгоритму.

Література:

- 1. Balendr, A. V., Komarnytska, O. I., Bloschynskyi, I. H., & Didenko, O. V. (2018). Information and communication technologies in foreign languages training of the border guards in the European Union Countries. Information Technologies and Learning Tools, 67(5), 56-71.*
- 2. Алексеев, О. Г. (1987). Комплексное применение методов дискретной оптимизации. М.: Наука. – 361 с.*
- 3. Ларичев, О. И. (2002). Теория и методы принятия решений: Учебник. Изд. второе, перераб. и доп. М.: Логос. - 392 с.*

4. Абчук, В. А., Емельянов, Л. А., Матвейчук, Ф. А., Суздаль, В. Г. (1972). Введение в теорию выработки решений. М.: Воениздат. – 344 с.
5. Аркин, В. И. (1964). Задача оптимального распределения усилий. Теория вероятностей и ее применение. № 9. – С. 746-753.
6. Кузнецов, Ю. Н., Кузубов, В. И., Волощенко, А. Б. (1980). Математическое программирование. Учеб. пособие для вузов. – М.: Высшая школа. – 300 с.

References:

1. Balendr, A., Komarnytska, O., Bloschchynskyi, I. & Didenko, O. (2018). Information and communication technologies in foreign languages training of the border guards in the European Union Countries. *Information Technologies and Learning Tools*, 67(5), 56-71. [in Ukrainian].
2. Alekseev, O. (1987). Comprehensive application of discrete optimization methods. M.: Science. p. 361. [in Russian].
3. Larichev, O. (2002). Theory and methods of decision-making: Textbook. 2 Issue. M.: Logos.. p. 392. [in Russian].
4. Abchuk, V., Emelyanov, L., Matveichuk, F., Suzdal, V. (1972). Introduction to the theory of decision making. M.: Woenizdat. p. 344. [in Russian].
5. Arkin, V. (1964). The task of optimal effort distribution. Theory of probabilities and its application. No. 9. pp. 746-753. [in Russian].
6. Kuznetsov, Y., Kuzubov, V., Voloshenko, A. (1980). Mathematical programming. Study allowance for high schools. - M.: Higher school. p. 300. [in Russian].